

Rune Fardal, psykologi student

Personlighetsforstyrrelser med hovedvekt på narsissistisk problematikk i relasjon til barn
<http://www.sakkyndig.com> mail: rune@fardal.no

Hvorfor trenger narsissister et offer?

2 Mars, 2011, Oppdatert 2.3.2011

Med linker: <http://www.sakkyndig.com/psykologi/artikler/offer.htm>

Utskrift: <http://www.sakkyndig.com/psykologi/artikler/offer.pdf>

I alle beskrivelser av narsissistisk dynamikk er det alltid minst 2 parter. Denne typen adferd kommer da også bare til syne i sosiale relasjoner.

Den ene part er den narsissistiske personlighet.

- Denne kan enten fremstå som en overt narsissist, utadvendt, "her kommer jeg" – typen, tilsynelatende gode sosiale evner, liker styre andre, være midtpunktet, lederen og ikke minst en åpenbart grandios karakter.
- Den andre typen er den covert narsissist, den sky, sosialt tilbaketrukne, med dårlige sosiale ferdigheter som ikke i særlig grad gjør seg bemerket i sosiale settinger og der grandiositeten kommer til syne i fantasi og på en mer indirekte måte ofte via andre (advokat, bekjente og lignende)

Den andre part er offeret. Med offer menes ikke nødvendigvis en underlegen part, det kan vel så gjerne være en velfungerende og tilsynelatende den styrende i forholdet mellom de to. Når jeg bruker uttrykket offer er det i betydningen å bli styrt eller kontrollert av narsissisten. Har man å gjøre med en overt narsissist ser man ofte av offeret er en underlegen og svakere part som kontrolleres og undertrykkes av en tydelig sterkere part. Når man har med en covert narsissist å gjøre er det ofte omvendt. Der kan denne sky tilbaketrukne styre en tilsynelatende velfungerende gjennom mer indirekte og subtile mekanismer. Uansett er det en asymmetrisk konflikt mellom de to, der den ene styres av den andre.

Det interessante er å se narsissistens behov for et offer. En som kan romme alle de negative følelser, og nevrotiske problemer de sliter med. På mange måter er det som i et pasient/terapeut forhold, der terapeuten må være en container for pasientens projeksjoner og negative affekter. I en slik setting er terapeuten bevist på sin rolle, men i et parforhold forventes ingen slik rolle av partner. Ei heller i jobberelaterte forhold eller i forholdet mellom en leder og en gruppe. I parforhold forventes det tilnærmet likevekt og gjensidig respekt. I et narsissistisk forhold har narsissisten ingen respekt for offeret, der kommer deres egosentriske holdning tydelig til syne. Dette gjelder også i forhold mellom en voksen narsissist og et barn, respekten for barnets selvstendige behov er fraværende. Barnet er til for narsissisten og ikke omvendt.

Det som gjør dette så komplisert er at forholdet mellom narsissisten og offeret fremstår så radikalt ulikt slik omgivelsene ellers opplever narsissisten. Årsaken til at offeret etter hvert vil beskrive narsissisten så diametralt forskjellig fra det omgivelsene gjør, er at offeret opplever narsissisten på godt og vondt, mens omgivelsen bare opplever narsissisten på godt! Sagt på en annen måte, mens offeret også får føle narsissistens mørke sider, får omgivelsene bare oppleve narsissistens grandiose sider. Narsissister styres av splitting, der virkeligheten er svart/hvit. Enten ser man den overdrevne positive siden eller så ser man den mørke siden. Enten er man med narsissisten eller så er man mot narsissisten. Mens narsissisten ovenfor offeret stadig skifter mellom disse sider, fremstår narsissisten nesten utelukket med den positive siden ovenfor omgivelsene. Den samme positive siden offeret utelukkende fikk oppleve den første tiden i forholdet.

Slik er det til en viss grad i alle mellommenneskelige forhold. Normale partnere har det på samme måte. Alle opplever vi den andres ulike sider. I motsetning til narsissister, har ikke normale partnere et så sterkt behov for å kontrollere den andre, de har heller ikke det behovet for å projisere sine egne negative sider over på den andre og anklage denne for disse. I motsetning til narsissister har normale mer utviklet empati, slik at de ikke belaster den andre med alle sine egne bekymringer på samme måte. Tvert imot vil normale klare innse sine egne begrensinger. Narsissister opplever ingen begrensinger på seg selv, de er over de fleste andre.

Narsissister har alltid et behov for å bruke andre mennesker, snylte på dem som parasitter. Deres forhold preges i mye større grad av en envegs rettet behovsstrøm fra offer til narsissist. Mange undersøkelser viser at ofre for narsissister ofte er mennesker som har mye å gi, mennesker som har større toleranse for avvik, mennesker som har en velutviklet mentaliseringsevne, mennesker som ofte aksepterer å være container for den andres behov for projeksjon. Dermed holder de ut, der andre ville gått for lenge siden. Dette er noe narsissister har en egen evne til å merke ganske tidlig i et forhold. De trenger den andre.

Ofra fyller en rolle som **narsissistisk supply** for narsissisten, de utgjør det stadige påfyll narsissisten trenger for å bekrefte seg selv. En bekreftelse blottet for empati, en bekreftelse ment å fylle et bunnløst ego. Det er i denne rollen den ofte totale mangel på empati avslører seg. Narsissisten ser på offeret som en del av seg selv, den delen de ikke fikk utviklet i sin egen tidlige barndom, den delen som gjør dem hele! Dermed har de heller ikke noe forhold til den andre som et selvstendig individ med egne grenser, ønsker og behov. Den andres behov er deres behov.

I relasjon til barn blir dette svært ødeleggende, fordi barnet ikke utvikler en egen avgrenset identitet. Hvem er jeg? Jo en del av narsissisten! Dette skaper svært usunne avhengighetsforhold for barnet som åpenbart skader den for barnet viktige løsrivelsesprosessen alle barn går igjennom i ungdomsårene. En prosess som vil gjøre dem selvstendige, men som i møte med en narsissistisk forelder gjør dem avhengige. Slike barn vil ha redusert evne til å fatte egne beslutninger, fordi det har narsissisten alltid gjort for dem. narsissistens best har vært likestilt barnets beste, noe som slett ikke er synonymt.

Narsissistens mest ødeleggende virke skjer der en narsissistisk forelder bruker et barn som narsissistisk supply. Barn vil gjennom behovet for tilknytning være trofaste. Et barn som blir slått i en slik setting vil søke mot den som slår. Et barn som trues av narsissisten vil søke tilbake til narsissisten. Barn er de perfekte ofre for narsissistens parasittiske liv. De er trofaste til døden. De vil sjelden avsløre narsissisten, tvert imot vil de beskytte narsissisten, deres behov for tilknytning vil aktivere et forsvar for narsissisten. Derfor blir barn som utsettes for overgrep av slik, trofaste mot overgriper, derfor vil barn utsatt for grov omsorgsvikt si at de har det bra når barnevern og andre spør. De er blitt gjort avhengige av narsissisten!

Ved skilsmisser vil slike barn ofte fremvise hat eller aversjoner mot den andre forelder, ofte den normale forelder. Ikke fordi denne har utsatt barnet for alt det narsissisten ofte påstår den andre har gjort, men fordi barnet frykter for tap av tilknytningen til narsissisten som de er blitt gjort avhengige av. Et barn som læres opp til å tro at det ikke vil overleve uten narsissisten, vil selvfølgelig utvikle strategier for ikke å miste kontakten med narsissisten!

Narsissister knytter som kjent sine ofre til seg gjennom avhengighet, trusler, nedsettende karakteristikk osv. "*Du klarer vel ingenting" du trenger meg*" er typisk for slike settinger. Narsissister har ikke motivasjon til å bygge opp et barns selvfølelse, det vil føre til at barnet kan bli en trussel mot dets funksjon som narsissistisk supply! Offeret fratras sin egen vilje gjennom lang tids manipulasjon. Offeret blir avhengig av narsissisten. De blir i realiteten hjerne vasket til å tro at de ikke kan overleve uten at narsissisten er der for dem. For voksne fører dette ofte til at offeret brytes ned, isoleres, mister kontakten med seg selv og venner og går til grunne. I noen tilfeller klarer en del å innse at noe er fundamentalt galt, de er blitt svært ulik seg selv, slik de har følt de tidligere var. De bryter ofte ut når de får en ytre støttespiller som speiler deres forandrede tilstand.

For barn er det ikke så enkelt, de blir dessverre ofte ødelagt, ender opp med fryktelig negative selvbilder, angst, depressive tilstander og det som verre er. Konkrete saker har vist at kronisk stress har ført til at barnet utvikler immunsviktsykdommer som diabetes¹ eller post traumatisk stresslidelse. Den betingede kjærlighet som følger av en narsissistisk forelder, og særlig om denne er mor, gjør at barnet aldri får bygget opp et selvstendig selvbilde, de forblir et offer for narsissisten. De læres opp til å være en del av narsissistens identitet.

Barnevern, leger, psykologer og andre ser ofte ikke en slik dynamikk. De tror som omgivelsene flest på det ytre grandiose selvbildet narsissister bygger opp rundt seg. De er der som terapeuter, ikke som etterforskere. De vurderer ikke sannhetsverdi. De ser ikke overgrepene, volden, truslene. Tvert imot blir de vitne til den typisk narsissistiske dynamikk, som de slett ikke forstår. De kan se et sykt barn, men samtidig ser de en veldig oppofrende narsissistisk forelder som utad fremviser en nærmest overdreven bekymring og omsorg for det syke barnet. De tror barnet er i gode hender. Det ser virkelig ut som om forelderen beskytter barnet. Sannheten er stikk motsatt! Problemet er at det er den voksne som gjør barnet sykt, det er den voksne som parasitterer på barnet. Ingen terapeut er bevandret i en så kynisk adferd. Dermed vil også kritiske beskrivelser av narsissisten fra andre ikke stemme med det bildet de selv har observert, og de ender ofte opp med og fordømme kritikeren. Hvordan kunne han som var så kjekk være så ondskapsfull som det kritikeren gir uttrykk for. benektelsen blir total, og overbevisende dokumentasjon blir bevisst oversett.

Cozolino (2006:206) skriver i boken : "The neuroscience of human relationship":

"... hun hadde formet sine barn til å bli avhengige slik at hun alltid ville føle seg ønsket - og dermed elsket."

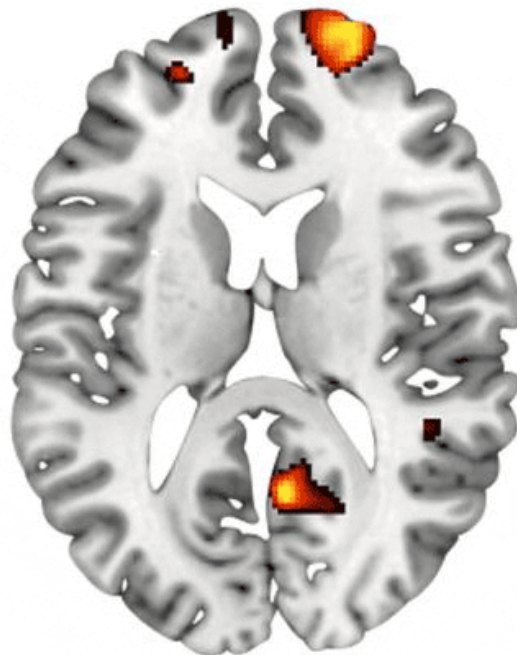
Stikkordene er "ønsket" og "elsket". Disse to tilstander narsissisten ikke fikk oppfylt i sin egen barndom og som ligger som åpne sår i et fragmentert selv. Følelsen av å være ønsket er et uttrykk for minner om og tilknytninger mellom nerveceller som utgjør et kognitivt skjema som gir en trygghetsfølelse når dette behovet blir satt på prøve.

Følelsen av å være ønsket og elsket utgjør en nervestruktur som aktiveres når man opplever slike inntrykk. Får man en klem, et kyss eller en kjærlig berøring, utløser det vellystfølelsen lagret i nervesystemets struktur. Dopamin er en kjent neurotransmitter som gir følelsen av velvære.

Når noen ser fargen rød, aktiviseres et nettverk i hjernen der assosiasjonene til denne fargen er lagret. Når man ser en loddrett strek aktiviseres assosiasjonen til en loddrett strek og vi forstår hva det er vi ser. Forskning på kattens nerveceller har vist at kattunger som lever i mørket og som i noen minutter hvert døgn settes i en boks med kun loddrette streker tegnet på veggen, vil etter en tid om det settes i en setting med vannrette streker ikke få noe utslag i nervesystemet. De har rett og slett

ikke utviklet nerveceller som reagerer på vannrette streker. Vi ser det samme med blinde som i voksen alder får operert synsnerven, de forstår ikke hva de ser, når de ser farger og omgivelsene i virkeligheten. De har ikke utviklet nervestrukturer for å tolke hva de ser.

Slik er det også med mer komplekse assosiasjoner og emosjoner. Våre sanseinntrykk fører til aktivering i de deler av hjernen som behandler nettopp den typen sanseinntrykk vi mottar. Bildet under viser hvor i hjernen nerveceller aktiveres når vi gjør komplekse vurderinger der valgene er uoversiktlige :

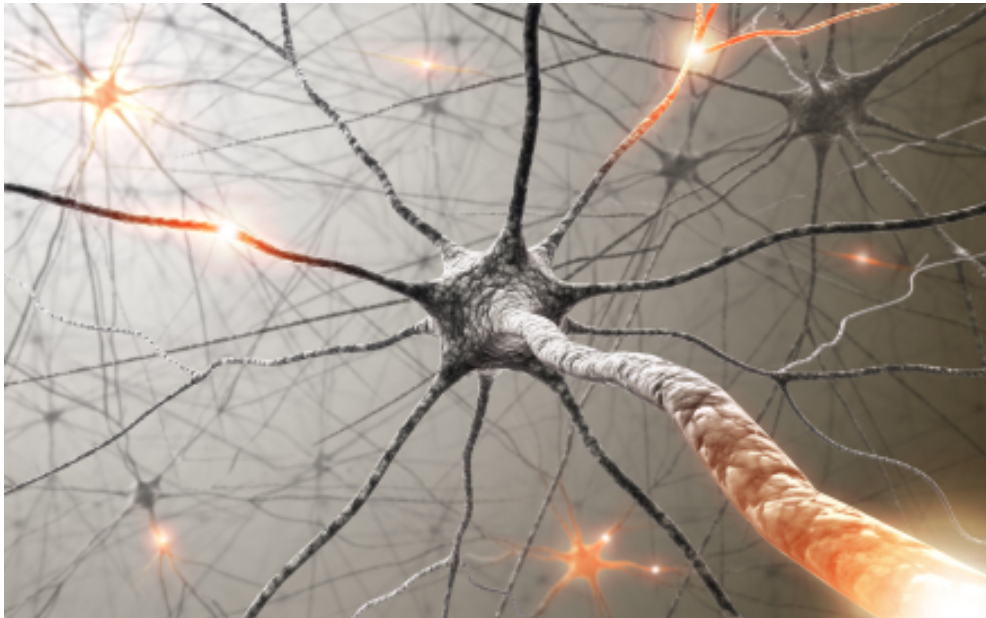
Fra Flemming & al. (2010)

Dersom den strukturen man trenger for å føle seg "ønsket" ikke er utviklet, fordi man vokste opp under omsorg, der det viktigste var at narsissisten var ønsket, ja da får man problemer med de affekter som aktiveres når slike sanseinntrykk mottas. En person uten nervestruktur til å tolke rødfarge, ser ikke den røde fargen. En person uten struktur til å tolke det å være ønsket, får problemer når slike emosjoner aktiveres.

Det er det samme med angst. Den som har opplevd angst i forbindelse med konkrete stimuli, vil aktivere angst neste gang samme type stimuli blir oppfattet. Noen har utviklet angst for høye lyder, fordi de ble skreket til som barn. Da vil en høy lyd senere utløse den samme nervestruktur der angst for høye lyder er lagret. Det samme kan gjelde berøring, temperatur, visse ord, lyder osv. Alle typer sanseinntrykk kan utløse angst dersom de først er forbundet med angst på et tidlig tidspunkt.

Komplisert blir såkalt udefinert angst. En kan se på dette som angst man lagret i en struktur før man fikk et språk til å sette ord på hva en slik angst har sin opprinnelse i. Når man lagrer en struktur for et visst sansestimuli så lagrer man også samtidig setting, omgivelser, og den totale ramme for det konkrete stimuli.

Nervesystemet er svært komplekst. En må anta at visse strukturer dannes fra fødsel, men trenger utvikling for å fungere optimalt.

Ved fødsel er vi faktisk utstyrt med flere nerveceller enn vi har i voksen alder. Det betyr at de nerveceller som ikke er blitt aktivert, de vi ikke har hatt behov for, forsvinner eller forblir u-utviklet. Nervesystem som blir svært mye brukt blir også ekstra godt utviklet både kvalitativt og kvantitativt. Når det nervesystem som gir oss følelsen av å være ønsket, ikke får den "næring" det trenger for å bli fullt utviklet, da vil det for ettertiden være en følelse i oss som sier at noe mangler. Særlig synes dette gjelde fundamentale strukturer som er svært viktige for vår biologiske og psykologiske fungering.

Om vi ikke ser fargen rød så er ikke det kritisk for vår fungering i sosiale settinger. Om vi derimot mangler empati eller følelsen av å være ønsket, så får det katastrofale følger i en sosial relasjon. Det truer individets eksistens, og ikke minst fungering i sosiale settinger.

En må anta at det biologisk i vårt arvemateriale har utviklet seg gener som utruker oss med behovet for å være ønsket. Dette er et overlevelsesbehov, en genetisk brikke i vår utvikling og evolusjon. Mennesket er i utgangspunktet faktisk et individ med emosjoner, følelser og empati. Et sosialt vesen. Barnehjemsbarna i Romania har for lengst dokumentert hva som skjer når et barn ikke får den nødvendige sosiale kontakt og berøring! Effekten av disse trekk, avhenger av i hvilken grad de får

mulighet til å utvikle seg. Empati er ikke en medfødt evne, det er en lært evne. De fleste som har hatt et barn, vet at barnet kun har tanke på seg selv i tidlig alder. På dette nivå er det normalt. Et barn som ikke tenker på å få tilfredsstilt sine basisbehov for næring og berøring, dør! Et spedbarn som ikke er egosentrisk overlever ikke.

Følelsen av å være elsket er identisk. Det er en tillært følelse, der en opprinnelig struktur trenger utvikling for å fungere adekvat. Dersom denne struktur ikke får vekstforhold blir den heller ikke utviklet. Den blir værende i sin primitive form, som et udekt primær **behov**!

Er det noe som kjennetegner en narsissist så er det udekte emosjonelle behov og til dels primitiv psykologiske forsvarsmekanismer, ikke ulik de vi finner hos små barn. Narsissisten vil resten av livet søke å dekke disse behov som ikke ble utviklet i tidlig barndom. Den adferden slike fremviser i en voksen kropp er narsissistisk dynamikk.

En narsissist er med andre ord en person med **narsissistiske sår**, skader eller utviklede emosjonelle strukturer. Ofte sier vi de har et fragmentert **Selv**. Et selv med mangler og sår etter barndommens traumer. Narsissister har derfor ulike udekte behov for andre, som kan fungere som narsissistiske supply for mangler i deres emosjonelle utvikling. Derfor vil en narsissist som avsløres hoppe fra den ene forhold til det neste. Promiskuitet er ikke uvanlig! Særlig gjelder dette overt narsissister. Covert narsissister har gjennom sine lave sosiale ferdigheter større tilbøyelighet til å utstå avsløringer. De klamrer seg mer til offeret.

Narsissister er således avhengige av noen som kan dekke disse behov. Dessverre ser det ut til at disse behov hadde visse kritiske faser, der et utviklingsvindu var åpent på et vist tidspunkt og det som ikke ble utviklet på dette tidlige tidspunkt klarer de ikke ta igjen på et senere tidspunkt. Kombinasjonen av deres psykologiske forsvarsmekanismer, deres rigide adferd og en slik kritisk fase, gjør at de ikke prøver, ikke våger å utfordre sitt eget selvbilde. Gjennom disse mekanismer bidrar de selv til at forandring og forbedring uteblir. Isteden preges de av bitterhet etter hvert som alderen tynger, en bitterhet som projiseres ut på omgivelsene.

En narsissists grandiose falske selvbilde vil alltid benekte behovet av de andre. De vil snu det rundt og hevde at andre har behov for dem! Så typisk for deres projeksjon. Innrømmelse av mangler utløser angsten og blir projisert og benektet. Psykiater Finn Skårderud skriver i sin bok "Uro" fra (2002:187) :

"Den narsissistiske benektelsen av avhengigheten av de andre kan bli ødeleggende for de andre. Han samlet på ofre. Hans omsorg for ofrene gav ham - i alle fall for en stund - en følelse av å være et svært betydningsfullt menneske."

Han beskrivelse griper rett inn i kjernen av den narsissistiske problematikk. Avhengigheten av et offer eller flere ofre, for å dekke egne emosjonelle mangler. Den som aldri fikk utviklet og dekket behovet for å være elsket, for et sunt kjerneselv, vil for alltid lete etter dette. Slike emosjoner er like viktige for selvbildet som mat er for kroppens vekst.

Det er viktig å huske på at narsissistens avhengighet ikke bare behøver gjelde andre personer. mange fremviser avhengighet til materielle ting. de investerer i et ytre for at omgivelsene skal se deres "indre", eller rettere hvem de utgir seg for å være. Narsissistens indre, egentlige selv og identitet er godt skjult bak tykke lag med falske selvbilder. Utrykket "*Det er ikke gull alt som glimrer*" er treffende i så måte! Mye kan se ut som så mangt uten å være det.

Igjen er det viktig å minne om at dette i utgangspunktet er en behov alle har, problemet er bare at med narsissister så har det gått fra å være sunt til å bli sykkelig.

Tyranner i ulike utgaver fremstiller seg ofte som guds gave til sine ofre. Vi ser det ved en del diktatoriske ledere i midtøsten og særlig når de blir utfordret og truet til å trekke seg. Kadaffi er et typisk eksempel slik han oppfatter seg selv som frelseren til sitt eget folk, men som i realiteten utnytter sitt folk til egen berømmelse og berikelse. Hans bekymring for folket fremstår som underlig når man samtidig ser hvordan han angriper det samme folket med kampfly! Hans måte å drepe motstandere og opposisjon sier mye om hans behov for tilfredsstillelse og det narsissistiske raseri.

Denne adferden ser man også i vanlige parforhold. Som narsissisten sa til sine vener: "*Jeg gjør jo alt for henne, hun blir jo aldri fornøyd*". Det vennene ikke så var at han gjorde alt for seg selv og enda var hun ikke fornøyd! Eller for å si det som narsissisten som var på en date: "*Nå har jeg snakket nok om meg, la oss snakke om deg. Hva synes du om meg*".

Mynchausen by proxy, der særlig mødre påfører sine barn en sykdom for så å fremstille seg som guds gave til barnet gjennom å fremvise en nærmest overdreven bekymring og omsorg for barnet er typisk for denne problematikk. Foreldre som ved å påføre barnet kronisk stress som igjen utløser immunsvikt og diabetes¹ er likedan. De kan fremstå som svært bekymrede foreldre, med en nærmest fanatisk tro på at barnet kun kan klare seg om det er med dem. Slike bekymringer er ikke reelle, de er et uttrykk for projeksjonen av deres egen utilstrekkelighet ut på den andre forelder! Ikke rart omgivelsene ikke evner forstå så avansert dynamikk. Barn går til grunne rett foran øynene på fagpersoner fordi de ikke forstår at hva de ser ikke er hva barnet opplever.

Forelderfiendtlighets syndrom, der barn læres opp til å hate den andre forelder fordi den narsissistiske forelder har et egosentrisk behov for barnet er typisk. I andre tilfeller kan barnet manipuleres til å tro at det er så avhengig av narsissisten

at dersom det bare drar på samvær eller ferie med den andre forelder, så vil det dø, er godt dokumentert i konkrete saker. Narsissister som forteller sitt barn at dersom du drar på ferie med den andre forelder så vil du komme hjem i en kiste, er selvfølgelig svært skadelig for et barn å oppleve. Gjennom slike mekanismer blir barnet gjort avhengig av den narsissistiske forelder. En slik avhengighet fører til at narsissisten føler seg betydningsfull, en form for dekning av behovet for å være både ønsket og elsket.

"Se så godt jeg beskytter mitt barn, jeg må være en god forelder jeg!" Sannheten er dessverre stikk motsatt, de ødelegger barnet, skader dets utvikling og påfører barnet uopprettelig skade. Barnevern og de i omgivelsene som er der for å hjelpe barn, har ikke kunnskap om så avanserte mekanismer. De blir i mange tilfeller manipulert til å tro det de ser og blir ofte narsissistens naive medhjelpere mot den normale forelder som kanskje prøver hjelpe barnet. Omgivelsene tolker den normales frustrasjon som aggresjon.

Så årsaken til at narsissisten trenger et offer, er avhengigheten av å prøve dekke udekte og u-utviklede emosjonelle behov. Driftene og motivasjonen for å få disse dekket er så sterke, så fundamentale, at narsissiter ikke skyr noen midler for å få dem dekket. Den som står i veien for dette utsettes for det narsissistiske raseri, et raseri preget av hevn som aldri slutter, der misunnelse av offerets overskudd og velfungering utgjør et evigvarende hat. Nåde den som skiller seg fra en narsissist, nåde den som krenker narsissistens grandiose falske selvilde.